

● گزارش

تحریم اقتصادی ایران^۱

آغاز گردید، تنها راهی بود که آمریکا می‌توانست فروش تکنولوژی سطح بالا و کالاهای دیگر به ایران را که ممکن بود در راه توسعهٔ سلاحهای کشتار جمعی به کار گرفته شود، محدود نماید. علاوه بر آن دولت کلینتون درصدد بود فشارهای اقتصادی و سیاسی خود را بر تهران افزایش دهد تا بدین طریق ایران را وادار به تغییر رفتار و سیاستهایش نماید. حمایت از تروریسم بین‌المللی، تلاش در منخدوش نمودن روند صلح خاورمیانه و برنامه‌های هسته‌ای، نمونه‌ای از این فشارهاست.

ارقام بدست آمده از چندین منبع آزاد نشان می‌دهد که از زمان شروع این تحریم، مسئولیت شرکت ملی نفت ایران در بارگیری و انتقال نفت ایران بیش از دو برابر گشته است.

۱. این گزارش توسط کنت تیمرمن: Kenneth Timmerman ارائه و در ۲۴ فوریه ۱۹۹۶ در "واشنگتن تایمز" منتشر شده‌است.

2. Middle East Data Project

تحریم اقتصادی آمریکا تا چه حد بر معاملات نفتی ایران زیان وارد آورده است؟ اگر اظهارات مقامات نفتی ایران و یا حتی نظر پیتر تارنفت، معاون وزیر امور خارجه آمریکا را که در کمیتهٔ مجلس، در نوامبر ۱۹۹۵ اظهار نموده فشارهای آنی که از این تحریم ایجاد گشته است نتوانسته در درازمدت موجب کاهش تولید و یا صادرات نفت ایران گردد را بخواهید باور کنید، این تحریم ضربه چندان مهمی بر معاملات نفتی ایران وارد نیاورده‌است.

اما طبق تحقیقی که توسط سازمان پروژه اطلاعات خاورمیانه^۲ صورت گرفته است، شواهد روشنی بدست آمده که تحریم مزبور که به قراردادهای نفتی با قیمت ثابت بین شرکت ملی نفت ایران و خریداران آمریکا خاتمه داده‌است، بیش از آنچه که پیشتر تصور می‌شد به ایران ضربه وارد آورده‌است و این ضربه ممکن است تازه آغاز گردیده باشد. تحریم اقتصادی آمریکا که در ماه ژوئن

یافت. با استفاده از این ارقام، زیان وارده بر ایران ۳۶۲ میلیون دلار خواهد بود.

علاوه بر آن ایران مجبور بوده است تانکرهای بیشتری اجاره نماید تا بتواند نفت خود را به بازارهای جهانی انتقال دهد و اگر زیانهایی که از طریق کاهش ارزش پول ایران، که در نتیجه تحریم مزبور غیرقابل جبران است، به این کشور وارد آمده و ترسی که این تحریم در سرمایه‌گذاران خارجی ایجاد نموده، به حساب آورده شود، خسارتی که این تحریم به ایران تحمیل می‌کند، سر به میلیاردها دلار می‌زند.

آقای فشارکی می‌گوید: "تأثیر تحریم آمریکا بر اقتصاد ایران بیشتر از آن چیزی بوده است که ایرانیان و یا خود من تصور می‌کردیم. نقش تعیین‌کننده در این جریان را بازار شرق به عهده داشت." وی می‌گوید: "اکثر نفتی که شرکت‌های آمریکایی خریداری می‌کردند به پالایشگاه‌های شرق منتقل می‌شد. ایران انتظار داشت که بتواند این معاملات را حفظ نماید. ولی به جای آن، آنها مجبور گشته‌اند نفت خود را به بازار اروپا بیاورند و این مسئله غیرمنتظره و بسیار غافلگیرکننده بود."

شرکت‌های نفتی آمریکا روزانه به طور متوسط ۶۱۳۰۰۰ بشکه در سال ۱۹۹۴ از ایران نفت دریافت کرده‌اند و از میان آنها شرکت اکسون به عنوان بزرگترین مشتری ایران، روزانه ۲۱۹ هزار بشکه نفت از ایران خریداری نموده است. اکثر نفت‌های خریداری شده توسط این شرکتها براساس قراردادهای درازمدت با قیمت ثابت صورت گرفته است و از دست دادن این

لاری گلدشتاین از بنیاد تحقیق در صنعت نفت واقع در نیویورک می‌گوید: "دلیل این مسئله این است که شرکت ملی نفت ایران اکنون مجبور است خود نفت‌های به فروش نرفته را توسط تانکرهایی که اجاره نموده به بازارهای نفتی بیاورد."

گلدشتاین که از مخالفان شدید تحریم اقتصادی آمریکا علیه ایران می‌باشد، بر این باور است که تحریم مزبور هزینه به فروش رساندن نفت را برای ایران افزایش داده است.

وی می‌گوید: "آنها اکنون مجبورند برای تانکرهایی که نفت را در آنها انبار کرده‌اند، اجاره پرداخت کنند و قیمت نسبی نفت نیز بشکته‌ای ۱۰ تا ۲۰ سنت ارزان‌تر گشته است، اما در نهایت نفت ایران به فروش می‌رسد."

به نظر فریدون فشارکی یکی از تحلیلگران مرکز شرق و غرب در هونولولو، از زمان شروع این تحریم در ماه ژوئن ۱۹۹۵، احتمالاً فروش نفت ایران روزانه حدود صد هزار بشکه تقلیل یافته است و با بودجه تعیین شده دولت ایران که براساس فروش بشکته‌ای ۱۵/۵۰ دلار محاسبه شده است، خسارت وارده به ایران بیش از ۳۲۵ میلیون دلار می‌باشد.

طبق ارقام ارائه شده از جانب شرکت ملی نفت ایران، میانگین صادرات نفت ایران در ۱۹۹۴ روزانه ۲/۵۷ میلیون بشکه بود و در ۱۹۹۵، بعد از اینکه تأثیر کامل تحریم مزبور آغاز گردید، در چهار ماهه آخر سال یک کاهش جزئی در صادرات نفت ایجاد گردید و میانگین فروش نفت ایران به ۲/۵۰۶ میلیون بشکه در روز تقلیل

معاملات ایران را با زبان قابل توجه روبه‌رو نموده‌است.

طبق ارقام شرکت ملی نفت ایران، در سال ۱۹۹۴ معامله‌کنندگان نفت دولت ایران روزانه به طور متوسط ۵۹۴ هزار بشکه از کل ۲/۵۷ میلیون بشکه نفتی را که بطور متوسط از ترمینالهای صادراتی نفت ایران بارگیری می‌شد، انتقال می‌دادند.

در طی هفت ماه از زمانی که تحریم آمریکا آغاز گردید، ایران حجم بارگیری و انتقال بشکه‌های نفت خود را به ۱/۲۴۸ میلیون بشکه در روز، یعنی دو برابر سابق رسانده است که این تعداد تقریباً نیمی از کل صادرات نفت ایران را تشکیل می‌دهد و تمایل به صادرات بیشتر نفت ایران فقط با رساندن حجم بارگیری و انتقال نفت توسط خود ایران در ماه دسامبر به روزانه ۱/۴ میلیون بشکه از کل ۲/۳ میلیون بشکه صادرات روزانه‌اش، امکان‌پذیر بوده‌است.

از زمان شروع تحریم، بسیاری از پالایشگران اروپایی از تخفیفی که شرکت ملی نفت ایران به منظور بالابردن حجم خرید نفت توسط آنها در بازار آزاد به قیمت نفت خود داده‌است، بهره برده‌اند. خریداران جدید و مهم نفت ایران شامل REPSOL، PETRONOR در اسپانیا، ISAB و انی در ایتالیا، ترکیه Motor Oil Hellas و شرکت نفتی بریتانیا می‌باشند، ضمن اینکه شرکتهای دولتی ELF و توتال فرانسه نیز حجم خرید نفت خود را افزایش داده‌اند. معامله‌کنندگان نفت اظهار می‌کنند که: "تخفیف ارائه شده به پالایشگران اروپایی حتی به ۳۸ سنت

برای هر بشکه نیز رسیده است."

هیچ کس بطور دقیق نمی‌داند که این تانکرها چقدر هزینه برای دولت ایران در برداشته‌اند. در ماه مه دولت ایران اعلام نمود که درصدد خرید پنتج تانکر حمل نفت خام از کمپانی دوو کره جنوبی به قیمت ۴۹۰ میلیون دلار می‌باشد که سرمایه آن را بانکهای خصوصی کره جنوبی تأمین خواهند نمود.

این تانکرها در اصل برای جایگزین نمودن یازده تانکر قدیمی‌تری که شرکت نفتکش ملی ایران سال قبل برای اوراق کردن فروخته بود، خریداری می‌شوند. ضمن اینکه ایران در انتظار دریافت تانکرهای جدید در اوایل سال جاری بود، اقدام به اجاره ۱۲ تانکر دیگر نیز نموده‌است.

با آغاز تحریم اقتصادی آمریکا، ایران مجبور به اخذ تصمیمات و اقدامات جدیدی گردید. در ماه ژوئیه Lioyds List در لندن افشا نمود که ایران اقدام به اجاره ۱۶ تانکر دیگر نموده‌است. هزینه‌های اجاره این تانکرها می‌تواند تأثیر مستقیم تحریم آمریکا باشد.

یکی دیگر از ضرباتی که به ایران وارد آمده‌است، به تعویق افتادن غیرمنتظره قرار داد ذخیره ۴۵ میلیون بشکه نفت ایران توسط آفریقای جنوبی در مسیر عرضه به بازارهای جهانی می‌باشد، تصمیمی که مقامات آمریکایی نقش مهمی در آن به عهده داشته‌اند.

طبق اظهارات یکی از مقامات آمریکایی، "هیزل اولری وزیر انرژی آمریکا در طول سفر ماه سپتامبر خود به آفریقای جنوبی،

ولی در ۱۹۹۵ این میزان به ۴۰۳ هزار بشکه تقلیل یافته است. این کاهش واردات نفت ژاپن، در پایان سال که نیاز فصلی ژاپن به نفت بطور قابل توجهی بالا می‌رود، مشخص‌تر و بارزتر می‌باشد.

بالایشگران ژاپنی خرید روزانه ۴۹۲ هزار بشکه نفت خام ایران در سه ماهه آخر سال ۱۹۹۴ را در ۱۹۹۵ به ۴۲۲ هزار بشکه کاهش داده‌اند. منابع آگاه در این زمینه اشاره می‌کنند که این مسئله صرفاً اتفاقی نبوده است، بلکه یک شیوه و حرکت سیاسی از طرف دولت ژاپن به دولت کلینتون می‌باشد.

دومین مطلب از این نوع، اعلام این مسئله بود که دولت ژاپن قصد دارد پرداخت وام توسعه‌ای ۴۸۵ میلیون دلاری خود برای طرح سد کارون به ایران را تا بعد از انتخابات نوامبر ۱۹۹۶ آمریکا به تعویق اندازد.

خسارت‌هایی که ایران در بازار ژاپن متحمل شده است، در سال گذشته بالغ بر ۳۱۷ میلیون دلار تخمین زده شده است. ایران توانسته است معاملات نفتی جدیدی در آسیا با کشورهای چین، کره، تایلند، هند و پاکستان انجام دهد، هرچند که کل این معاملات جدید نفت فقط ۱۰۰ هزار بشکه در روز بیشتر نیست.

دفتر حفاظت منافع جمهوری اسلامی ایران -
واشنگتن

شرح کاملی در مورد نگرانی آمریکا به مقامات آفریقای جنوبی داد. آنها به وضوح دریافتند که در صورت عدم لغو قرارداد خود با ایران از چه مزایایی محروم خواهند شد."

به‌رغم انتقادات شدیدی که دولتهای اروپایی نسبت به سیاست تحریم آمریکا دارند، هیچ کشور مهم اروپایی به نظر نمی‌رسد که زیانتهایی که لغو قرارداد شرکتهای آمریکا برای ایران به ارمغان آورده است را جبران کرده باشد. اکثر این کشورها از تحفیف قیمت نفت ایران در بازار آزاد بهره‌برداری می‌نمایند و بطور چشمگیری بارگیری و خرید نفت خود از پایانه‌های صادرات نفت ایران را کاهش داده‌اند. تحلیلگران نفتی اظهار می‌کنند که این مسئله موجب کاهش قراردادهای موقتی گشته است.

براساس ارقام مربوط به واردات نفت که توسط سازمان همکاری‌ها و توسعه اقتصادی منتشر شده است، کل واردات نفت خام اروپا از ایران از ۱۹۹۵ تاکنون حدود ۵۰ هزار بشکه در روز کاهش یافته است. فرانسه، اسپانیا و ایتالیا خرید نفت خود را در بازار آزاد بطور قابل توجهی افزایش داده‌اند، در حالی که آلمان، سوئد، انگلستان و دیگران حجم خرید نفت از ایران را کم نموده‌اند.

در مورد ژاپن، آمار دولتی ژاپن نشان می‌دهد که واردات نفت ژاپن از ایران در ۱۹۹۴ بطور متوسط ۴۵۹ هزار بشکه در روز بوده است،